

stignute rezultate. U zaključku autori naznačuju niz pitanja vezanih uz razvoj arhivske i obrazovne infrastrukture te teorijskih osnova potrebnih za korištenje arhivskih dokumenata u nastavi.

Članak Boba Krawczyka, *Cross Reference Haven: The Abandonment of the Fonds as the Primary Level of Arrangement for Ontario Government Records* (Raj unakrsnih napomena: Napuštanje fonda kao prve razine sređivanja za gradivo vlade Ontaria), 131-153, objavljen u rubrici *Kontrapunkt*, upozna nas s razlozima prelaska na sustav serija u sređivanju i opisivanju fondova Arhiva Ontaria, te ukazuje na neusklađenost stvarnog stanja s Ducheinovim kriterijima za formiranje fonda i kompliciranost definiranja fonda u uvjetima učestalih promjena nadležnosti, polihijerarhijskih odnosa i stvaranja zapisa koji istovremeno ili sukcesivno pripadaju većem broju stvaratelja. Stoga je u Arhivu Ontaria nastala baza podataka u kojoj je opis gradiva odvojen od podataka o stvarateljima, tj. opisane su serije, a uz njih se uvijek pojavljuje, kao prateći element, podatak o mjestu postanka (*office of origin*), koji zamjenjuje RAD-om zadani element upravne povijesti. Time je, kako smatraju u Arhivu Ontaria, najbolje sačuvan i prikazan kontekst opisivanih dokumenata.

Člankom *Macro-Appraisal: From Theory to Practice* (Makrovrednovanje: Od teorije do prakse), 154-198, objavljenim u istoj rubrici, Brian P. N. Beaven propituje primjenjivost teorije makrovrednovanja odnosno njezine metodologije, pogotovo kada se o makrovrednovanju govori kao budućem standardu u vrednovanju arhivskog gradiva. Upućuje na to da makrovrednovanje može biti koristan okvir, koji omogućuje uvid u funkcije pojedinih stvaratelja i njihov odnos prema drugim stvarateljima. Problem "mita" o makrovrednovanju je uvjerenje da postoji direktna veza između značajnih funkcija jednog stvaratelja i mjesta gdje se kod njega nalaze zapisi koji preslikavaju te funkcije, za što je ipak nužan uvid u sadržaj pojedinih dokumentacijskih cjelina. Beaven smatra da je makrovrednovanje najefikasnije u slučajevima krajnosti, kada postoji izrazito velika ili nikakva funkcionalna vrijednost gradiva. U radovima T. Cooka i R. Browna, koje analizira u nastavku, te konkretnim primjerima iz rada Nacionalnog arhiva Kanade i Arhiva Ontaria, on vidi potvrdu svoje teze o potrebi fleksibilnog pristupa makrovrednovanju.

Rajka Bućin

Archivaria (časopis Društva kanadskih arhivista), br. 49 / proljeće 2000.

Archivaria u ovome broju, pored niza članaka koje predstavljamo, sadrži i prikaze časopisa, knjiga i izložaba, među kojima i knjige L. Duranti iz 1998. godine, *Diplomatics. New Uses for an Old Science* (B. Craig) ili *Les instrument de recher-*

che dans les archives, nastale radom Christine Nougaret, u suradnji s B. Gallandom 1999. godine (L. Gadoury).

Uvodnim člankom, *Reflections on Early Archivaria: Intimations of Polyphony* (Osvrt na ranu *Archivariju*: Nagovještaj polifonije), 2-19, Peter Bower se osvrće na prvih 25 godina časopisa, u čijem je pokretanju i sam sudjelovao te bio prvim glavnim urednikom. Bower ne zahvaća ovo razdoblje cjelovito, već se posve osobnim stilom prisjeća ciljeva i ambicija osnivača, početnih teškoća, prvih komentara, te nekoliko članaka koji su na njega ostavili najjači dojam i koje i danas smatra aktualnima i poticajnim za razmišljanje.

Tekst B. Craig, *A Look at a Bigger Picture: The Demographic Profile of Archivists in Canada based on a National Survey* (Uvećana slika: Demografski profil arhivista u Kanadi temeljem nacionalnog pregleda), 20-52, pojavljuje se kao prvi od dva članka koji će se baviti rezultatima "demografskog" uvida u kanadske arhive. Na adrese 420 članova Kanadskog arhivističkog društva poslani su odgovarajući upitnici, a za obradu podataka korištena je Salant-Dillman metodologija pregleda pošte. Velikim postotkom dobijenih odgovora (70%), ovaj članak daje uvid o spolu, naobrazbi, vrstama poslova koje obavljaju i vještinama kojima raspolazu kanadski arhivisti – mahom iz nacionalnih i provincijskih arhiva – te o njihovim potrebama i zainteresiranosti za stručnim usavršavanjem.

Člankom *Telling Stories around the "Electronic Campfire": The Use of Archives in Television Productions* (Pričanje priča oko "elektroničke logorske vatre": Korištenje arhivskoga gradiva u televizijskim produkcijama), 53-83, Kathleen Epp razmatra pitanje korištenja arhivskih dokumenata u televizijskim programima. Ukazuje na sve veće prisustvo povijesnih sadržaja na televiziji, dokumentarnih i igranih, te postojanje specijaliziranih povijesno-dokumentarnih televizijskih stanica unazad nekoliko godina. I dok su se povjesničari već aktivno uključili suradnjom ili kritikom takvih programa, K. Epp smatra potrebnim da to učine i arhivisti, ne samo zbog promicanja struke, već i zbog potrebe čuvanja konteksta dokumenta, kojeg televizija, zbog dramaturških ili estetskih potreba, znade posve zanemariti, pa čak i iskriviti. Tako televizija dolazi u opasnost stvarati pojednostavljenu ili lažnu sliku o pojedinim povijesnim događajima, što nije zanemarivo s obzirom na veliku popularnost povijesnih programa. Da bi se mogli valjano uključiti u proces nastajanja televizijskih programa, a da istovremeno ne budu "policajci", arhivisti bi trebali poraditi na svojoj naobrazbi, upoznavajući zakonitosti tog medija. Uz to, mogli bi i arhivske programe namijenjene široj publici (izložbe, razgledavanje arhiva, predavanja, web stranice i sl.) učiniti kompatibilnim aktualnim televizijskim sadržajima.

Jay Gilbert u svojem članku *Acces Denied: The Acces to Information Act and Its Effect on Public Records Creators* (Pristup odbijen: Zakon o dostupnosti informacija i njegov učinak na stvaratelje javnog arhivskog gradiva), 84-123, prikazuje, prema karakterističnim modelima teorije organizacija Richarda Laughlina, primjere koji dokumentiraju izbjegavanje primjene Zakona o dostupnosti informacija u Kanadi. Naime, iako je Zakon na snazi još od 1983. godine, kanadska ga uprava, u kojoj je čvrsto ukorijenjena "kultura tajnosti", provodi manjkavo. Broj žalbi na njezin rad je sve veći, a modaliteti kojima se izbjegava dostupnost dokumenata su raznovrsni – od pomicanja rokova u kojima se rješavaju upiti za uvid u gradivo, promjena u spisovodstvenoj praksi kada se mijenja sadržaj i oblik dokumenata, prenošenja djelokruga na druge ustanove, da bi se izbjegla odgovornost, do zlonamjernog uništavanja dokumenata. Prema spomenutoj teoriji organizacija, promjene bi se mogle ostvariti evolucijom vrijednosti i načela rada, a to može biti potaknuto samo s najviše hijerarhijske razine uprave. Zaključno, autor ističe da su namjerne intervencije u kontekst, strukturu i sadržaj dokumenata arhivistima posebice zanimljive, jer remete dokaznu vrijednost gradiva i čine arhivsku baštinu potencijalno dramatično ugroženom.

Članak *The Fine Art of Destruction Revisited* (Osjetljivo umijeće uništavanja ponovno), 124-139, zapravo je tekst govora kojega je 2000. godine održao Ian E. Wilson, državni arhivist Kanade, na otvaranju seminara Riley, posvećenog uništavanju dokumenata i izmjenama Zakona o dostupnosti informacija. Pri tome je parafrazirao tekst nekadašnjeg dominijskog arhivista W. Kaye Lamba iz 1962. godine, smatrajući da – budući da današnja Kanada mora voditi radikalnu politiku uništavanja dokumenata koji svakodnevno nastaju u ogromnim količinama, jer bi u protivnome došlo do informacijskog i prostornog zagušenja – njegova upozorenja o osjetljivosti uništavanja vrijede više nego ikad. S obzirom na politiku Kanadskog nacionalnog arhiva, koja ide ka čuvanju 1% gradiva, kulturu informacijskog doba u kojemu svatko očekuje da može doći do potrebnih informacija u kratkom vremenu i zadovoljavajućem opsegu, te stvaratelje, kojima su pojedine vrste gradiva osnova za obavljanje aktivnosti i provođenje programa, Wilson smatra da je vrijeme uputiti se prema projektu standarda u okviru upravljanja informacijama.

Člankom *Thinking inside and outside the Boxes: Archival Reference Services at the Turn of the Century* (Razmišljajući unutar i izvan kutija: Arhivske referentne službe na prijelazu stoljeća), 140-160, Elizabeth Yakel promatra arhivsku referentnu službu kao mjesto upravljanja znanjem, koje pomaže korisnicima – organizacijama ili pojedincima – u procesima stvaranja znanja i učenja, umjesto pristupa koji bi bio temeljen na pružanju informacija ili pojedinih dokumenata. Da bi se pokrenula u tom smjeru, služba mora istražiti pojedina pitanja konteksta, pogotovo s obzi-

rom na sve veće prisustvo elektroničkih medija: kontekst referentne službe, korisnika, gradiva, te osoblja koje radi u referentnoj službi.

Peter Boticelli u članku *Records Appraisal in Network Organizations* (Vrednovanje gradiva u umreženim organizacijama), 161-191, istražuje, na primjeru projekta *Upper Atmospheric Research Collaboratory* Univerziteta u Michiganu, potrebu za novim pristupom vrednovanju u umreženim organizacijama, tj. ad hoc radnim grupama koje surađuju na rješavanju nekog problema, u kojima dokumenti sve više nastaju u nestrukturiranim ili manje strukturiranim procesima. Radi se o znanstvenim projektima koji nastaju suradnjom brojnih sudionika u "laboratorijima bez zidova", među kojima se stvara mreža neformalnih odnosa, ne postoji sveobuhvatan registraturni sustav, a dokumenti postaju dio tehnološke infrastrukture i oruđe za izvršenje pojedinih ciljeva i zadataka, u čiji se značaj može prodirjeti tek proširenim shvaćanjem funkcionalnog vrednovanja odnosno provenijencije.

Rajka Bućin

Archivum, Vol. XLV/ 2000.

Tema navedenoga broja *Archivuma* pod nazivom **Profil arhivista: unapređivanje svijesti** portret je arhivista u 2000. oslikan njihovim odnosima s javnom upravom, građanima, istraživačima i kulturnim svijetom općenito. Da bi povećalo zanimljivost ove studije, uredništvo *Archivuma* prikupilo je radove eminentnih arhivista koji djeluju na različitim područjima – one koji se bave arhivskom izobrazbom, sveučilišne profesore, političare i muzealce – što je urodilo širokim pristupom temi. Dvadeset i jedan rad unutar ovoga sveska bave se time kakvi bi arhivisti trebali biti na sljedeće načine:

- kroz perspektivu izobrazbe koju pružaju arhivske škole;
- kakvi su arhivisti potrebni vladama, političarima koji donose odluke i administratorima;
- kako bi arhivisti trebali djelovati u kontekstu građanskih prava;
- arhivisti i znanstveni istraživači: arhivisti i povjesničari;
- arhivisti i kulturni svijet.

U članku "*Tradicionalna*" *arhivistička izobrazba u Europi* J. Verhelst i F. Scheelings usporedili su obrazovne programe za školovanje arhivista diljem Europe, primjerice francuske l'École des Chartes, njemačke Archivschule Marburg te talijanske Scuola di Archivistica, Paleografia e Diplomatica. Došli su do zaključka da se većina njih danas odvija kao specijalistički studij unutar područja informacijskih